

A fenti ábra - mint látható - a könyvek mozgását (előrendelés, rendelés, érkeztetés, feldolgozás, kölcsönzés stb.) kívánja bemutatni. Magyarázatra szorul az itt FENNTARTÁS néven szereplő tevékenység. Ez lényegében az állomány állapotával kapcsolatos teendőket fogja össze: figyeli az új ill. a kölcsönzésből visszaérkező (vagy vissza nem érkező) könyveket és állapotuktól vagy fontosságuktól függően kötetésükről, selejtezésükről ill. pótlásukról gondoskodik.

Könyvtáráépítési konferencia Finnországban

PAPP István

A Finn Nemzeti UNESCO Bizottság 1975. június 30. és július 4. között nemzetközi konferenciát rendezett a könyvtáráépítés kérdéseiről. Ismerve a finn építészeti eredményeit, nagy érdeklődés mutatkozott világszerte, s végül is huszonkilenc országból mintegy száz résztvevő - fele-fele arányban építész és könyvtáros - jelentkezett a konferenciára. Számos afrikai fejlődő ország képviseltette magát, de érkeztek küldöttek Japánból és Braziliából, Irakból és Kanadából is, nem szólva az európai országokról: a szocialista országok közül Bulgária, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország és a Német Demokratikus Köztársaság volt jelen.

Érdekesen alakult a konferencia munkaprogramja. Szembetűnő volt a rendezők azon két törekvése, hogy a konkrét szakmai problémák ne sikkadjanak el a sokszor terméketlen általánosságok között, továbbá hogy a finn könyvtárépítészet teljesítményeit a konferencia nemzetközi zsűri-jével ítéltesék meg. Ebből következően csupán két plenáris ülést iktattak a programba - egyet Helsinkiben és egyet Jyväskyläben, - közte pedig két-két szekcióban (közművelődési és tudományos könyvtári) folyt a munka. A plenáris ülések témái:

- könyvtárépítés az építés szemszögéből (előadó: Raimo Valjakka, a Helsinki Müegyetemi Könyvtár tervezője);
- az építész és a könyvtáros együttműködése (előadó: Elin Törnudd, a Helsinki Müegyetemi Könyvtár igazgatója);
- a könyvtári belső emberközpontu kialakítása (előadók: Torsten Laakso és Pekka Perjo, a Jyväskyläi Egyetemi Könyvtár belső-építészeti tervezői).

A közművelődési könyvtári szekcióban Werner Mevissen (Bréma) az IFLA által kibocsátott könyvtárépítési normatívákról tartott előadást, melyhez két korreferátum hangzott el: Sven Plovgaard a dán, Papp István a magyar építési normák alkalmazása során szerzett tapasztalatokról számolt be (1).

A tudományos szakkönyvtári szekcióban Kenneth W. Humphreys (Birmingham) előadása az egyetemi és tudományos könyvtárak építési normáiról, Olaf Hansson-é (Tampere) pedig a könyvtárépületek bővítéséről és átalakításáról szólt.

Mindezek mellett a konferencia fő értékét az jelentette, hogy lehetőség nyílt egy sor könyvtár megtekintésére, sőt nemcsak megtekintésére, hanem alapos szakmai elemzésére is. A szervezők azt a módszert választották a résztvevők aktivizálására, hogy kisebb csoportokat bíztak meg azzal, készítsenek értékelést megadott szempontok szerint egy-egy könyvtárépületről; majd a csoportok jelentéseit a szekcióban vitára bocsátották. Így azt érték el, hogy a szakmai nézetcserebe majd mindenki bekapcsolódott, s a viták az ülések hivatalos berekesztése után is folytatódtak. A könyvtárépületekről készített elemzések a KMK Könyvtártudományi Szakkönyvtárában megtalálhatók (2), az elemzéshez adott fogódzókat - tanulságos voltuk miatt - az alábbiakban soroljuk fel:

A. A TÉR MEGSZERVEZÉSE; ÉPÜLETGÉPÉSZETI MEGOLDÁSOK:

- az egyes funkciók számára biztosított terület, térbeli összefüggés a különböző részlegek között;
- szűk keresztmetszetek a belső közlekedésben és szállításban;
- a különböző használói csoportok igényeinek térbeli és felszerelésbeli kielégítése;
- a hangszigetelés és légkondicionálás kielégítő volta;
- a szállítás, a hírközlés, a másolás stb. berendezései;
- a munkahelyek méretezése, felszereltsége és elhelyezése;
- az épület adottságai a szorosan vett könyvtári feladatokon túlmenő funkciók, közművelődési tevékenységi formák befogadására, ellátására;

- a helyiségek többcélú hasznosíthatósága;
- a változó igényekhez való hozzáigazíthatóság, az esetleges hiányosságok későbbi kijavíthatósága;
- a butorzat újrendezhetősége.

B. A HASZNÁLÓ NÉZŐPONTJA:

- az épület környezete, elhelyezése, megtalálhatósága;
- az épületkülső hatása;
- a könnyű tájékozódás az épületen belül mind a funkcionális részlegeket, mind a részleteket illetően;
- az állományban való könnyű eligazodás;
- a belső tér emberközpontúsága;
- hogyan elégíti ki az épület és belső terének hangulata a rövid látogatások és a hosszabb tartózkodások eltérő követelményeit;
- a butorzat és a világítás megfelelő volta;
- egyes használói csoportok (gyerekek, fizikailag hátrányos helyzetűek, idősek, tanulók stb.) igényeinek kielégítése;
- az állomány ösztönző hatású bemutatásának lehetőségei.

A konferencia során meglátogatott könyvtárakról a rendezőség izléeses kiadványt jelentetett meg (3), ezért a részletes ismertetésüktől eltekinthet a beszámoló, annál is inkább, mivel a Magyar Könyvtárosok Egyesülete szervezte skandináviai tanulmányut résztvevői már megtették ezt (4). Nyomatéku a finn könyvtárepületek három jellegzetes vonása mégis álljon itt.

1. Rendkívül bőkezűen bánnak a térrel, nemcsak a magyar szabványokkal, de például a dán szabványokkal összehasonlítva is. Néhány adat illusztrálásul:

	Az építés dátuma	A lakosok száma	Alapterület
Kuovola	1971	29 000	4630 m ²
Lappeenranta	1974	53 000	4725 m ²
Kuopio	1967	70 000	6000 m ²

E terek mégsem bizonyultak túlméretezettnek, mivel egyrészt számos kulturális szolgáltatás és közművelődési tevékenység összpontosul a könyvtárakban, másrészt a könyvtári szolgáltatások és állományok fejlesztésére ösztönzőleg hat a tágas elhelyezés.

2. Igen nagy súlyt kapnak az audio-vizuális dokumentumok, szolgáltatások és részlegek. Ez nemcsak a technikai felszerelés minőségében és bőségében nyilvánul meg, hanem a részlegekre eső nagy alapterületekben is.

3. A könyvtárak képesek méretezésüknél, kiállításuknál, felszereltségüknél fogva változatos kulturális tevékenységet kifejteni, s így - a finnek kifejezése szerint - adott esetekben, területeken betöltik a kulturális vákuumot.

1. Sajnos a konferencia előadásait sokszorosítva nem adták ki; a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban csak e két korreferátum van meg:
Plovgaard, Sven: Danish Standards for library premises. 1975. 7 p.
Papp István: Standards for public library buildings. A Hungarian point of view. 1975. 8 p.
Ld. még Papp István utijelentését az SF 1/75/ szám alatt.
2. Helsinki Városi Könyvtár töölői fiókja; Városi és Megyei Könyvtár, Kuovola; Városi és Megyei Könyvtár, Lappeenranta; Műszaki Egyetemi Könyvtár, Helsinki; Egyetemi Könyvtár, Jyväskylä.
3. Six libraries in Finland. Helsinki, 1975. 21 p.
4. Takács Miklós: Magyar Könyvtárosok Finnországban. = Könyvtáros, 1975. 2.sz. 62-65.p.
Szita Ferenc: Skandináviai tapasztalatok. = Somogyi Néplap, 1974. okt. 22., 23., 24.
Mándy Gábor - Vásárhelyi Judit: Pillanatkép a skandináv közművelődési könyvtárakról. = Könyvtári Figyelő 1975. 1. 83-89. p.